

Σαλβαδór Αλιέντε, «παρών»!

Maurice Lemoine

Μια πραγματική φρενίτιδα! Το βράδυ της 4ης Σεπτεμβρίου 1964, στο Σαντιάγο της Χιλής, ο κόσμος αγκαλιάζεται στο δρόμο. Οι ζητωκραυγές κορυφώθηκαν: «Ζήτω ο πρόεδρος Φρέ! Ζήτω η χριστιανική δημοκρατία!» Ποιος είναι ο Eduardo Frei; Το αμερικανικό περιοδικό Look τον χαρακτήρισε πρόσφατα ως «τον πιο σημαντικό άνθρωπο της Λατινικής Αμερικής». Αυτός είναι αναμφίβολα ο λόγος για τον οποίο ο «ελεύθερος κόσμος» παρακολουθούσε με αγωνία τις εκλογές που ολοκληρώθηκαν πρόσφατα για την προεδρία της Δημοκρατίας. Σε αυτή τη θεμελιωδώς δημοκρατική χώρα, [αν είχε κερδίσει ο υποψήφιος του Σοσιαλιστικού-Κομμουνιστικού Μετώπου Σαλβαδór Αλιέντε, στενός φίλος του Φιντέλ Κάστρο, η Χιλή θα μπορούσε να είχε γίνει μια δεύτερη Κούβα και, μέσω όσμωσης, ολόκληρη η Λατινική Αμερική θα μπορούσε να είχε επηρεαστεί [1]». Έτσι, ο "ελεύθερος κόσμος" μπορεί πλέον να αναπνεύσει με ανακούφιση. Και η χιλιανή αστική τάξη επίσης. Η Ουάσιγκτον ακόμη περισσότερο. Για να μην αναφέρουμε τη CIA, η οποία επένδυσε τρία εκατομμύρια δολάρια για να επηρεάσει την πορεία των εκλογών υπέρ του Frei [2]. Αυτοί οι άνθρωποι είναι οι καλοί Σαμαρείτες.

Για όποιον έχει ξεχάσει αυτή τη λεπτομέρεια, στις 29 Νοεμβρίου 1961, ο John Fitzgerald Kennedy (JFK) απέλυσε αιφνιδιαστικά τον Allen Dulles, τον επικεφαλής της CIA, μετά την πανωλεθρία στον Κόλπο των Χοίρων στην Κούβα. Αντ' αυτού, διόρισε τον John McCome. Τον Απρίλιο του 1965, ο McCome με τη σειρά του εγκατέλειψε την «Υπηρεσία» για να γίνει διευθυντής μιας άλλης αμερικανικής πολυεθνικής: της International Telephone and Telegraph Corporation (ITT). Επρόκειτο για τη μεγαλύτερη αμερικανική επένδυση στη Χιλή μετά το χαλκό.

Να θυμίσουμε επίσης ότι από την αρχή της Συμμαχίας για την Πρόοδο, που εγκαινιάστηκε το 1961 από τον JFK, μέχρι το 1973, η «Υπηρεσία» εξουσιοδοτήθηκε να δαπανήσει περισσότερα από 12 εκατομμύρια δολάρια για τη στήριξη της χριστιανοδημοκρατίας έναντι του αριστερού συνασπισμού, του οποίου ηγείτο παραδοσιακά ο σοσιαλιστής Σαλβαδór Αλιέντε. Παρεμπιπτόντως, **το 1970, διαισθανόμενη τον κίνδυνο, η ITT προσέφερε 1 εκατομμύριο δολάρια στην ίδια τη CIA για να αποτρέψει την ανάδειξη του Αλιέντε σε πρόεδρο της χώρας.** Καθώς κάθε άλλο παρά τσιγκούνα είναι όταν διακυβούνται τα συμφέροντά της, η ITT είχε προηγουμένως καταβάλει περίπου 400.000 δολάρια για τη χρηματοδότηση της προεκλογικής εκστρατείας του Ρεπουμπλικάνου Ρίτσαρντ Νίξον, ο οποίος εξελέγη πρόεδρος των ΗΠΑ στις 5 Νοεμβρίου 1968.

Τέλος, στις 27 Ιουνίου 1970, σε μια συνεδρίαση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας, κάποιος ονόματι **Henry Kissinger** δήλωσε: «Δεν καταλαβαίνω γιατί πρέπει να παραμείνουμε σιωπηλοί όταν μια χώρα γίνεται κομμουνιστική εξαιτίας της ανευθυνότητας του ίδιου του λαού της».

Παρ' όλα αυτά... **Στις 4 Σεπτεμβρίου 1970, ο χειμώνας του Νότου έφτασε στο τέλος του, με όλη τη σημασία της λέξης.** Σε τριγωνικές εκλογές (χωρίς δεύτερο γύρο), και με 36% των ψήφων, ο Αλιέντε εξελέγη ηγέτης μιας ομάδας κομμάτων που **ενώθηκαν στο πλαίσιο της Λαϊκής Ενότητας (UP)** [3]. Δεν επρόκειτο για έκρηξη. Αν και φιλόδοξο, το πρόγραμμά του για τη «μετάβαση στον σοσιαλισμό» είχε προετοιμαστεί από ομάδες διεθνώς

αναγνωρισμένων εμπειρογνομόνων, συχνά από την Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τη Λατινική Αμερική (ECLAC).

Στις 24 Οκτωβρίου, ο Αλιέντε ανέλαβε τα καθήκοντά του στο επιβλητικό νεοκλασικό προεδρικό μέγαρο La Moneda. Μεταφερόμενος ψηλά σηκωμένος στα χέρια από έναν πανηγυρίζοντα χιλιανό λαό, τα πλακάτ και τα πανό λικνίζονταν χαρούμενα. «*Ήμουν ο σύντροφος Αλιέντε, θα είμαι ο σύντροφος πρόεδρος*», δήλωνε από το μπαλκόνι της Φοιτητικής Ομοσπονδίας, ο άνθρωπος που υπήρξε γεροϋσιαστής **σφυρηλατημένος στους καθημερινούς αγώνες και με ιδιαίτερη εκτίμηση από την Αριστερά για είκοσι τέσσερα χρόνια.**

Κάνοντας το όνειρο να θριαμβεύσει επί της μικροπρεπούς πραγματικότητας, ο Αλιέντε εφάρμοσε ένα πρόγραμμα που ήταν **ταυτόχρονα αντιιμπεριαλιστικό, αντιολιγαρχικό και αντικαπιταλιστικό - και όλα αυτά στο πλαίσιο της δημοκρατίας.** Η θεωρία ότι μόνο η επαναστατική βία θα άνοιγε το δρόμο προς το σοσιαλισμό του φαινόταν πάντα επικίνδυνη. Αυτό δεν τον εμπόδισε, τον Νοέμβριο του 1971, **να αποκαταστήσει τις διπλωματικές σχέσεις με την Αβάνα και να υποδεχθεί για είκοσι ημέρες τον προγραμμαμένο από την αμερικανική ήπειρο Φιντέλ Κάστρο.** Ο τελευταίος, περιφρονώντας τους αντιπάλους του και για ό,τι μπορεί να έλεγε ο κόσμος και επιδεικνύοντας το αίσθημα της εθνικής κυριαρχίας που συμβόλιζε πλέον με την επιτυχημένη προσωπικότητά του, του χάρισε ένα υπέροχο AK-47 Kalashnikov που έφερε μαζί του από την Κούβα. Το δώρο δεν άρεσε σε όλους, αλλά **αυτός ήταν ο Φιντέλ.** Το γεγονός όμως είχε μόνο σχετική σημασία: αυτές οι ρομαντικές ψευδαισθήσεις δεν ήταν πια της ηλικίας του, και ο Αλιέντε έβαλε το όπλο σε μια γωνία. Προφανώς ανενημέρωτες ή κακώς πληροφορημένες, και πριν ο Φιντέλ επιστρέψει στο «*διεφθαρμένο νησί του*», **οι κυρίες της αστικής τάξης, συνοδευόμενες από τις κόρες τους (όχι ιδιαίτερα πεινασμένες) και τους υπηρέτες τους (με άσπρες ποδιές), παρέλασαν μπροστά από τη La Moneda χτυπώντας κατσαρόλες και φωνάζοντας, αν και δεν είχαν έλλειψη από τσουρέκια, «θέλουμε ψωμί».** Λίγες δεκαετίες αργότερα, σε χώρες όπως η Βενεζουέλα, η Νικαράγουα και άλλα κράτη που διοικούνταν από προοδευτικές κυβερνήσεις, αυτού του είδους το συνονθύλευμα που ξεσηκώθηκε ενάντια στις νόμιμα εκλεγμένες εξουσίες μετονομάστηκε σε «*κοινωνία των πολιτών*».

Όταν, στις 28 Σεπτεμβρίου 1971, ο Αλιέντε ανακοίνωσε την **εθνικοποίηση του χαλκού** - που αντιπροσώπευε «το μισθός της Χιλής», το 80% των εξαγωγών της [4] - **προκάλεσε έκρηξη χαράς.** Οι τοίχοι καλύφθηκαν με συνθήματα που μιλούσαν για το αίσθημα υπερηφάνειας που είχε αποκατασταθεί: «*Από τώρα και στο εξής, η Χιλή θα φοράει μακριά παντελόνια*». **Με την εθνικοποίηση κι άλλων επίσης τομέων - του άνθρακα, των νιτρικών αλάτων, του σιδήρου, των τραπεζών, της βιομηχανίας μεγάλης κλίμακας - μια μεταρρύθμιση του Συντάγματος, την ενεργοποίηση της αγροτικής μεταρρύθμισης (σχεδόν 2,5 εκατομμύρια εκτάρια αναδιανεμήθηκαν), με τις αυξήσεις των μισθών, τη δρομολόγηση μεγάλων δημόσιων έργων και τη μόνιμη διεύρυνση της έκτασης της «κοινωνικής ιδιοκτησίας», ο σοσιαλιστής έκανε τα πάντα εκτός από το να προδώσει τις προεκλογικές του υποσχέσεις.** Φυσικά, τα συστήματα που σχεδιάζονται από οργανισμούς ή ανθρώπους είναι εγγενώς ελαττωματικά και δεν μπορούν να είναι τέλεια. Σε κάποια στιγμή, **δεν έλειψαν τα προβλήματα:** επιβράδυνση της ανάπτυξης, έκρηξη των εισαγωγών λόγω της ανόδου του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων, έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών, πληθωρισμός, έλλειψη αποφασιστικότητας των ριζοσπαστών της UP να είναι όσο το δυνατόν πιο πρωτοποριακοί...

Αλλά το 1971 και το 1972, στη βάση της ισχυρής στήριξης της εγχώριας ζήτησης, που συνδέθηκε με την αναδιανομή του εισοδήματος και την αυξημένη κρατική παρέμβαση, η βιομηχανική παραγωγή αυξάνονταν κατά περισσότερο από 10% κάθε χρόνο.

Εκείνη την εποχή, πριν ο Αλιέντε έρθει στην εξουσία, οι ξένες εταιρείες, ιδιαίτερα οι αμερικανικές, έβγαζαν τεράστια κέρδη από τη Χιλή. Εκμεταλλευόμενες τα περισσότερα από τα γιγαντιαία ορυχεία χαλκού, η Kennecott και η Anaconda Copper Company (καναδική) έβγαζαν το 34,8% και το 20,2% αντίστοιχα των ετήσιων κερδών τους εκεί. **HITT Corporation, εκτός από δύο ξενοδοχεία Sheraton, κατείχε το 70% της Chitelco, της τηλεφωνικής εταιρείας της Χιλής, η οποία το 1970 της απέφερε 153 εκατομμύρια δολάρια ετησίως [5].**

Η έννοια της δημοκρατίας δεν είναι αναμφίβολα η ίδια σε όλους τους πολιτισμούς. Στις 5 Σεπτεμβρίου 1970, την επομένη των εκλογών, ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στη Χιλή, Edward Korry, τηλεγράφησε στην Ουάσιγκτον με μεγάλη ανησυχία: *«Η προεκλογική μου απαισιοδοξία της χθεσινής νύχτας ενισχύθηκε. Ούτε οι πολιτικοί ούτε οι ένοπλες δυνάμεις αντιτάχθηκαν στην εκλογή του Αλιέντε- δεν έχουμε πλέον την παραμικρή ελπίδα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να αρχίσουν να λαμβάνουν υπόψη τους την πραγματικότητα ενός καθεστώτος Αλιέντε. Δεν μπορούμε να βασιστούμε προς το παρόν στις ένοπλες δυνάμεις, που ο καθένας ελπίζει ότι κάποιος άλλος θα αναλάβει την πρωτοβουλία και κανένας δεν είναι έτοιμος να αναλάβει την ιστορική ευθύνη να χυθεί αίμα και να ξεκινήσει ένας εμφύλιος πόλεμος».* Κληθείς στον Λευκό Οίκο, ο Korry μπήκε σε ένα αεροπλάνο, προσγειώθηκε στην Ουάσιγκτον, μπήκε σε μια λιμουζίνα και οδηγήθηκε στη Λεωφόρο Πενσυλβάνια 1600. Στο Οβάλ Γραφείο του, ο Νίξον έσμιγε τα βλέφαρά του του με όση βλοσυρότητα μπορούσε να συγκεντρώσει. Ο υπουργός Εξωτερικών του, ο Χένρι Κίσινγκερ του είχε φροντίσει ήδη επιμελώς να του τα ψάλλει: *«Ο Αλιέντε συνιστά απειλή επειδή εκλέχτηκε δημοκρατικά! Η κυβέρνηση του, της αλλαγής, ως ειρηνική και χρησιμοποιώντας δημοκρατικές δομές, θα μπορούσε να εξαπλωθεί και σε άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ευρώπης».*

Από το Σαντιάγο έφτασαν βιαστικά και άλλοι απεσταλμένοι. Ξεκινώντας από τον Agustín Edwards Eastman, ιδιοκτήτη του μεγαλύτερου οικονομικού ομίλου της Χιλής εκείνη την εποχή, του Edwards Group, και κυρίως της εφημερίδας El Mercurio. Με κυκλοφορία 130.000 φύλλων, ήταν ο ισχυρότερος Τύπος της χώρας. Ο Edwards έφτασε στην Ουάσιγκτον στις 14 Σεπτεμβρίου 1970. Χωρίς να εκπλαγεί καθόλου, **ο Κίσινγκερ οργάνωσε αμέσως μια συνάντηση «κορυφής» μέσω τηλεφώνου. Στις 9.15 π.μ. της 15ης, ο Edwards βρέθηκε στο Οβάλ Γραφείο παρέα με το περίφημο δίδυμο Νίξον-Κίσινγκερ, τον διευθυντή της CIA Richard Helms και τον... Donald Kendall, γενικό διευθυντή της Pepsi-Cola.** Αντίθετα με ό,τι φαίνεται, δεν τίθεται θέμα συζήτησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των ανθρακούχων αναψυκτικών και του χιλιανού κρασιού. Ο Edwards ζήτησε στρατιωτική δράση για να αποτρέψει την ανάληψη των καθηκόντων του Αλιέντε. Πρόσθεσε δε, κάποιες εμπιστευτικές πληροφορίες για Χιλιανούς αξιωματικούς πρόθυμους να συμμετάσχουν στη συνωμοσία.

Τρεις ημέρες αργότερα, στις 18 του μηνός, σε μια άλλη συνάντηση με τους ηγέτες της CIA, ο Edwards προειδοποιεί: «Οι ηγέτες των ενόπλων δυνάμεων είναι απίθανο να δράσουν χωρίς μια σειρά από σαφείς και συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις, κυρίως από τις Ηνωμένες Πολιτείες, επειδή φοβούνται ότι οι ίδιοι και οι οικογένειές τους θα πληρώσουν υψηλό τίμημα αν δράσουν χωρίς να λάβουν άμεση, αποφασιστική και ουσιαστική βοήθεια» [6].

Περιττό να πούμε ότι, όποιο και αν είναι το αρχικό σας κίνητρο, το να πληρώνεστε είναι πάντα ελκυστικό. Κατά τη διάρκεια μερικών διακριτικών συναντήσεων με τη CIA, φυσικά, αλλά και με τον Χένρι Κίσινγκερ, Σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας ακόμη εκείνη την εποχή και μελλοντικό Υπουργό Εξωτερικών [7], η ΙΤΤ υποσχέθηκε στον Πρόεδρο ένα «επταψήφιο ποσό» -σαν ένα εκατομμύριο δολάρια για τους αμύητους- για τα ρουσφετολογικά ταμεία του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος, με αντάλλαγμα «να θέσει εκτός «αγώνα» τον νέο σοσιαλιστή Πρόεδρο». **Ήταν δύσκολο για τον Νίξον να αγνοήσει έναν τέτοια κίνηση αλτρουισμού. Πόσο μάλλον που, υπό την εντολή του, η εφαρμογή του δόγματος της εθνικής ασφάλειας έφτασε στο απόγειό της. Γι' αυτόν, όπως και για τον Κίσινγκερ, ο Αλιέντε ήταν ο κύριος εχθρός, πιο επικίνδυνος και από τον Φιντέλ Κάστρο.** Σεβόμενος τον πλουραλισμό, η «επανάστασή του με αργεντίνικες εμπανάδες και κόκκινο κρασί» [8] έβγαλε τον σοσιαλισμό από το κακόφημο καθεστώς στο οποίο τον είχε βυθίσει η γενικότερη ατμόσφαιρα του Ψυχρού Πολέμου. **Αν η Χιλή παραμείνει στα χέρια της Λαϊκής Ενότητας, το Μεξικό, ο Παναμάς, το Περού και η Αργεντινή είναι πιθανό να σχηματίσουν γύρω της ένα «αντιιμπεριαλιστικό μέτωπο».** Και ποιος ξέρει αν χώρες όπως η Γαλλία και η Ιταλία μπορεί κι αυτές ακόμη, να ακολουθήσουν το παράδειγμά της;

Την πρώτη φορά, μια μοχθηρή γκριμάτσα στράβωσε το στόμα του Νίξον όταν, χτυπώντας το γραφείο του με τη γροθιά του, ούρλιαξε περισσότερο απ' ό,τι είχε να πει: «Αυτό το κάθαρμα

πρέπει να συντριβεί με κάθε κόστος» - μάλιστα, «αυτό το κάθαρμα», μιλούσε για τον Αλιέντε, σωστά καταλάβατε.

Κάλεσε τον διευθυντή της CIA πίσω στο κρησφύγετό του: «Μπορεί να υπάρχει μία στις δέκα πιθανότητες να πετύχει, αλλά η Χιλή πρέπει να σωθεί! Δεν έχει σημασία πόσα θα ξοδέψουμε. Δέκα εκατομμύρια δολάρια είναι διαθέσιμα, περισσότερα αν χρειαστεί! Πάρτε τους καλύτερους άνδρες σας να δουλέψουν σε πλήρη απασχόληση. Κανόνας του παιχνιδιού: ελάχιστος θόρυβος και σαράντα οκτώ ώρες για να παρουσιάσετε ένα σχέδιο δράσης!» Με εξαίρεση μια επιχείρηση τύπου Δομινικανής Δημοκρατίας, όπου, τον Απρίλιο του 1965, μια επέμβαση "πεζοναυτών" ολοκλήρωσε το πραξικόπημα κατά του αριστερού φιλελεύθερου **Juan Bosch**, η οποία ήταν λίγο υπερβολική, **οτιδήποτε θα μπορούσε να είναι χρήσιμο για την αποσταθεροποίηση πρέπει να θεωρείται καλό**. Στο Λάνγκλεϊ, πίσω από την πλάτη του Στέιτ Ντιπάρτμεντ και υπό την άμεση εποπτεία του **Θωμά Καραμεσίνη**, επικεφαλής των μυστικών επιχειρήσεων της, η CIA ανέλαβε δράση.

Το πρώτο θύμα ήταν ο στρατηγός René Schneider. Αρχιστράτηγος των Ενόπλων Δυνάμεων την εποχή των εκλογών, είχε ορίσει ως αποστολή του στρατού την προάσπιση του Συντάγματος. Στις 22 Οκτωβρίου 1970 - δύο ημέρες πριν από την επίσημη ανακήρυξη της νίκης του Αλιέντε από το Κογκρέσο - **τραυματίστηκε θανάσιμα καθ' οδόν προς το γραφείο του στο Υπουργείο Άμυνας κατά τη διάρκεια απόπειρας απαγωγής που οργανώθηκε από την ακροδεξιά ομάδα Patria y Libertad**.

Ο καθένας στο δικό του ρόλο. Ο Harry Shlaudeman, νούμερο δύο στην πρεσβεία των ΗΠΑ στο Σαντιάγο, ο οποίος συμμετείχε στην εισβολή στη Δομινικανή Δημοκρατία το 1965, ήταν υπεύθυνος για τον συντονισμό μεταξύ της CIA και του χιλιανού στρατού, ο οποίος έπρεπε να αναλάβει τις ευθύνες του. **Οι πολυεθνικές, από την πλευρά τους, δεν έπαψαν ποτέ να ασκούν πίεση**. Σε μια επιστολή της ΙΤΤ προς τον Υπουργό Εμπορίου των ΗΠΑ Peter G. Peterson τον Σεπτέμβριο του 1971, αμέσως μετά την εθνικοποίησή της, η ΙΤΤ έγραφε: «Πρέπει να γίνουν τα πάντα, αθόρυβα αλλά με τα πιο αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο Αλιέντε δεν θα υπερβεί τους επόμενους έξι μήνες, οι οποίοι θα είναι κρίσιμοι». Μαζί με την Kennecott, η οποία είχε επίσης εθνικοποιηθεί, η ΙΤΤ θα δημοσίευε σύντομα μια «Λευκή Βίβλο» και, **πιέζοντας για αποκλεισμό, θα ξεκινούσε μια διεθνή εκστρατεία κατά του Σαντιάγο**.

Σε αυτό το σημείο της ιστορίας, σταματάμε πολύ σύντομα για μια επείγουσα συμβουλή: εκτός από την υπερ-βίαιη έκβαση του «πραξικόπηματος» που περιγράφεται εδώ και τη στρατιωτική του συνιστώσα, που αναμφισβήτητα ανήκουν στον εικοστό αιώνα, **πρέπει να θυμόμαστε προσεκτικά όσα ακολουθούν**. Ένα σχεδόν τέλειο αντίγραφο θα βρεθεί στον 21ο αιώνα, όταν θα επιχειρηθεί να αποσταθεροποιηθεί η Μπολιβαριανή Δημοκρατία της Βενεζουέλας.

«Κάντε την οικονομία να ουρλιάξει!» Τελειοποιώντας τη σκέψη του, ο Νίξον έδωσε απευθείας οδηγίες στη CIA να «κάνει την οικονομία να ουρλιάξει» στη Χιλή. Τα αντίποινα πολλαπλασιάστηκαν: **τα χιλιανά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία στις Ηνωμένες Πολιτείες μπλοκαρίστηκαν, τα μηχανήματα και τα ανταλλακτικά για τα ορυχεία απορρίφθηκαν, ξεκίνησαν διεθνείς ελιγμοί για να αποτραπεί η εξυγίανση του χρέους του Σαντιάγο, ασκήθηκε πίεση στην τιμή του χαλκού, οι εξαγωγές αυτού του μετάλλου προς την Ευρώπη κατασχέθηκαν και σταμάτησαν κ.ο.κ. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Παγκόσμια Τράπεζα (ΠΤ), ένας ουδέτερος**

οργανισμός του οποίου ηγείται από το 1968 ο Robert McNamara, ο αρχιτέκτονας της στρατιωτικής κλιμάκωσης κατά του Βιετνάμ, αρνήθηκαν στο Σαντιάγο κάθε δάνειο.

Παρεμπιπτόντως, όσον αφορά τα έτη 1970-1980: είτε πρόκειται για τον Jorge Videla (Αργεντινή), είτε τον Hugo Banzer (Βολιβία), είτε τον Augusto Pinochet, **ένας δικτάτορας δεν είναι ένας ψυχικά ασθενής που, ξυπνώντας ένα πρωί με κακή διάθεση, αποφασίζει μπροστά στον καθρέφτη του ενώ ξυρίζεται και λέει: «Λοιπόν, σήμερα θα ήθελα να πραγματοποιήσω ένα πραξικόπημα!** Το πρόσωπο που, με τη δύναμη της ξιφολόγχης, καταλαμβάνει την εξουσία, δεν είναι σε καμία περίπτωση μοναχικός λύκος. Είτε πρόκειται για έναν πολιτικό με γκριζο κοστούμι, λευκό πουκάμισο και γραβάτα, είτε για έναν επιχειρηματία φορτωμένο με μετρητά, είτε για έναν ιππότη της βιομηχανίας, είτε για το αφεντικό μιας πολυεθνικής, είτε για έναν τραπεζίτη, **ο στρατός γενικά στέκεται στο πλευρό του προσώπου που κρεμάει μετάλλια στο λαιμό του.** Οι πρώτοι γνωρίζουν ότι, χωρίς την υποστήριξη των ενόπλων δυνάμεων, η ανατροπή ενός καθεστώτος που, για τον ένα ή τον άλλο λόγο, τους δυσκολεύει, δεν μπορεί να γίνει πραγματικότητα. **Και ούτε ο Λένιν ούτε ο Μαρξ όρισαν πραγματικά το ρόλο της μεσαίας τάξης ή ορισμένων φατριών της σε μια προηγμένη καπιταλιστική κοινωνία.** Και ότι αυτό το μαλακό υπογάστριο της κοινωνίας που, αμήχανο με τους ακατάλληλα ντυμένους διαδηλωτές, σοφά στήνεται στην ουρά περιμένοντας να πάρει τα ψίχουλα από την πίτα του, **ταλαντεύεται αριστερά και δεξιά ανάλογα με τα εκάστοτε συμφέροντά του. Εν ολίγοις, πίσω από τους ένστολους - τους μόνους που συχνά θυμάται η ιστορία - υπάρχει μια πληθώρα παικτών. Δεν χρειάζεται να συμμορφωθούν όλοι, αρκεί να υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι που να αντιδρούν «θετικά» κάθε φορά. Και έτσι...**

Τρία χρόνια αμείλικτης εχθρότητας. **Μόλις ο Αλιέντε εγκαταστάθηκε στη Λα Μονέδα, εμφανίστηκαν ακροδεξιές οργανώσεις όπως η Patria y Libertad (Πατρίδα και Ελευθερία) και η Ne livrons pas le Chili (Ας μην παραδώσουμε τη Χιλή). Βόμβες εξερράγησαν παντού.** Ανησυχώντας για τα γενικά έξοδα, τους μισθούς που έπρεπε να πληρωθούν, τους φόρους, **«όλες αυτές τις σοσιαλιστικές μπούρδες»,** οι ισχυροί άνδρες έσπευσαν στις τράπεζες για **να σηκώσουν τα χρήματά τους.** Ανοιχτά οργανωμένη σε μαζική κλίμακα, **η φυγή κεφαλαίων αιμορραγεί τη χώρα.** Στο ρόλο τους ως φύλακες του ναού, το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα (PDC) και το Εθνικό Κόμμα (PN) δημιούργησαν τη Δημοκρατική Συνομοσπονδία της Χιλής ή CODE (όποιο και αν είναι το ακρωνύμιο του οποίου συντηρητικού συνονθυλεύματος, μην ξεχνάτε ποτέ να συμπεριλάβετε τη λέξη «δημοκρατικό»). Η El Mercurio βάλλει κατά της Λαϊκής Ενότητας. **Βάλτε τον εαυτό σας στη θέση της: όταν ένα πρακτορείο της Ουάσινγκτον, του οποίου τα αρχικά αρχίζουν με C και τελειώνουν με A, σας προσφέρει διακριτικά ένα εκατομμύριο 665.000 δολάρια για δύο χρόνια (1971 και 1972), δεν τσιγκουνεύεστε να του δώσετε την ικανοποίηση που του αξίζει.** Έτσι, η εφημερίδα διαδίδει τις πιο κινδυνολογικές φήμες, **ανάβοντας φωτιές στην αντιπολίτευση: «Ένοπλες ομάδες εισβάλλουν στη Χιλή»- «Χιλιάδες Κουβανοί ετοιμάζουν αυτο-προκαλούμενο πραξικόπημα!».**

Το 1972, ως αποτέλεσμα των κοινωνικών μέτρων και της αύξησης της αγοραστικής δύναμης, **η λαϊκή κατανάλωση αυξήθηκε σημαντικά. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις ανέστειλαν την πώληση των αποθεμάτων τους και απέκρυσαν τα προϊόντα τους, προκαλώντας προβλήματα στον εφοδιασμό.** Ατελείωτες ουρές σχηματίστηκαν στις εισόδους των καταστημάτων. Αποτελούσαν **εξαιρετικές ευκαιρίες για φωτογραφίες.** Το απαραίτητο χαρτί τουαλέτας τελειώνει (θαρρείς ότι βρίσκεσαι στη Βενεζουέλα σε τέσσερις δεκαετίες αργότερα). Η πλειονότητα των βασικών αγαθών μπορεί πλέον να βρεθεί **μόνο**

στη μαύρη αγορά. Η El Mercurio δηλώνει: «Ο σοσιαλισμός σημαίνει ελλείψεις». Οι διευθυντές των εταιρειών κατέβηκαν σε απεργία για να υπερασπιστούν τις κοινωνικές παροχές τους. Με άδειες κατσαρόλες στο χέρι, χιλιάδες παρφουμαρισμένοι και καλοβαλμένοι αντίπαλοι συγκεντρώνονται στους δρόμους.

Στις 25 Ιουλίου 1973, ήταν η σειρά της ισχυρής ομοσπονδίας των φορτηγατζήδων να κηρύξει **απεργία επ' αόριστον.** Ατελείωτες ουρές φορτηγών παρατάχθηκαν στις άκρες των δρόμων. Σε μια χώρα πλάτους 150 χιλιομέτρων αλλά μήκους 4.300 χιλιομέτρων, στους πρόποδες ψηλών βουνών και οδοντωτών κορυφών που ξεπροβάλλουν μέσα από μια γαλάζια ομίχλη, ήταν ασφυξία. Όχι για όλους, ας μην υπερβάλλουμε. **Κάθε αφεντικό λαμβάνει από 40 έως 160 δολάρια ανά φορτηγό ανά ημέρα ακινησίας. Ευχαριστώ Langley!** [9] Το πρόβλημα με ένα συγκεκριμένο είδος πολέμου είναι ότι **καταστρέφει κάθε αίσθηση ηθικής σε ορισμένα άτομα: τα γραφεία των μη απεργών εκρήγνυνται μυστηριωδώς. Σιδηροδρόμοι, αγωγοί πετρελαίου, πυλώνες υψηλής τάσης και γέφυρες ανατινάζονται επίσης.**

Οι βιομηχανικοί κλοιοί που στήθηκαν από τα συνδικάτα της βάσης, οργάνωσαν παρατηρητήρια **για να αποτρέψουν το σαμποτάζ.** Οι δεξιοί τους κατήγγειλαν ως «πολιτοφυλακές». Με τη βοήθεια και των δύο σωμάτων του Κογκρέσου, του Ανώτατου Δικαστηρίου, των οικονομικών, βιομηχανικών και εμπορικών ενώσεων και της πλειοψηφίας των μέσων ενημέρωσης, η αντιπολίτευση κατάφερε να κινητοποιήσει μεγάλα τμήματα της κοινωνίας - **μικρομεσαίους επιχειρηματίες, πτυχιούχους πανεπιστημίων, φοιτητές, γυναίκες της μεσαίας τάξης - που φοβόντουσαν το «ολοκληρωτικό καθεστώς υπό σοβιετοκουβανική κηδεμονία» που είχε εξαγγελθεί.** Στις 22 Αυγούστου, η Χριστιανική Δημοκρατία ενέκρινε μια διακήρυξη που χαρακτήριζε την κυβέρνηση «παράνομη», την κατηγορούσε ότι ήθελε να εγκαθιδρύσει «μια μαρξιστική δικτατορία» και, υπογείως, **καλούσε τον στρατό να αντιδράσει.**

Τον στρατό; Τουλάχιστον αυτό είναι κάτι για το οποίο μπορεί να είναι κανείς ικανοποιημένος, προς το παρόν τουλάχιστον. Ομολογουμένως, **το 55% των Χιλιανών αξιωματικών έχει ολοκληρώσει μαθήματα εκπαίδευσης στις Ηνωμένες Πολιτείες και το 18% έχει παρακολουθήσει τη «Σχολή της Αμερικής», ένα αμερικανικό κέντρο εκπαίδευσης και κατάρτισης στον Παναμά.** Αλλά προβάλλονται ως παράδειγμα σε όλη τη Λατινική Αμερική. Συνεχίζουν να εφαρμόζουν το «δόγμα Σνάιντερ». Μετά τη δολοφονία του στρατηγού, ο διάδοχός του Carlos Prats, σύμβολο της νομιμοφροσύνης, **παρέμεινε στην ίδια πορεία.**

Στη συνέχεια, βέβαια, υπήρξε το «tancazo» της 29ης Ιουνίου 1973: μια εξέγερση του 2ου συντάγματος τεθωρακισμένων. Λάθος συναγερμός. Το «cuartelazo» κατεστάλη από τον «άρχοντα» της Plaza de Santiago, έναν αμετακίνητο αξιωματικό, στυγνό, πιστό, στιβαρό σαν ατσάλι, τον στρατηγό Augusto Pinochet.

Ενώ κάποιοι διαδήλωναν με κομποσκοίνια στις γροθιές τους, οι υποστηρικτές της UP οργανώνονταν στις πόλεις και στην ύπαιθρο, μιλώντας για αυτοάμυνα και ζητώντας «la mano dura» - «σιδερένια πυγμή» κατά της εξέγερσης. **Το πλαίσιο όμως της «αστικής δημοκρατίας» δεν προσφερόταν για κάτι τέτοιο.** Από την άλλη πλευρά, στο στρατόπεδο «όλες οι επιλογές στο τραπέζι», **πολλαπλασιάζονται οι επιτακτικές εκκλήσεις για στρατιωτική επέμβαση.** Μετά από μια διαδήλωση των συζύγων και των θυγατέρων των ανώτερων αξιωματικών έξω από το σπίτι του, ο στρατηγός Prats παραιτήθηκε στις 23

Αυγούστου 1973 «για να μην διασπαστεί η ενότητα του στρατού» [10]. Πώς μπορεί να ξέρει κανείς, πώς να χειριστεί τέτοιες περιπτώσεις; **Πάντως ο Αλιέντε τον αντικατέστησε με τον στρατηγό Pinochet !!!**

Σε ένδειξη αλληλεγγύης προς τους «δύστυχους» οδηγούς των φορτηγών, η Χριστιανική Δημοκρατία κάλεσε σε γενική απεργία στις 29 Αυγούστου. **Λίγες ημέρες αργότερα, στους δρόμους του Σαντιάγο, ένα εκατομμύριο άνθρωποι διακήρυξαν την υποστήριξή τους στον πρόεδρο: «Allende, amigo, el pueblo está contigo» (Αλιέντε, φίλε μου, ο κόσμος είναι μαζί σου) [11]!** Αλλά αυτό έγινε χωρίς τις αστές κυράτσες που, αναδύοντας ένα μικρό σύννεφο από το προσωπικό τους άρωμα, διαδήλωσαν και πάλι μπροστά από το Καθολικό Πανεπιστήμιο. Στις παρελάσεις μίσους, **τον τόνο δίνουν οι οπλισμένοι ακροδεξιοί φοιτητές.** Στις 10 Σεπτεμβρίου, η DC πρότεινε τη διάλυση του Κοινοβουλίου και την παραίτηση του Προέδρου. Από τα μπαλκόνια όπου οι αντίπαλοι της «κοινωνίας των πολιτών» χτυπούν τις κατσαρόλες τους σε συμφωνημένη ώρα, οι «cacerolazos» ζωντανεύουν τα βράδια.

Τα ξημερώματα της 11ης Σεπτεμβρίου 1973, οι πεζοναύτες ξεσηκώνονται στο λιμάνι του Βαλπαραΐσο. Στο Σαντιάγο, τεθωρακισμένες μονάδες πήραν θέσεις γύρω από τη Λα Μονέδα. **Ο Αλιέντε οργάνωσε αμέσως την αντίσταση και μοίρασε όπλα στους συνεργάτες του, περίπου σαράντα πιστούς, που αποφάσισαν να παραμείνουν στο πλευρό του.** Στις 8.30 π.μ., η πρώτη προκήρυξη που εξέδωσε η στρατιωτική χούντα απαίτησε την παράδοσή του. **Γαλήνιος και αποφασισμένος, ο αρχηγός του κράτους ανάγκασε όλους όσους δεν ήταν χρήσιμοι για την άμυνα, συμπεριλαμβανομένης της κόρης του Ιζαμπέλ, να εγκαταλείψουν το μέγαρο. Πολλοί αντιστάθηκαν. Το περίφημο δίλημμα «μάχη ή υποχώρηση για την εξασφάλιση της επιβίωσης». Ο Αλιέντε ύψωσε τη φωνή του. Είχε την αίσθηση της διοίκησης. Τον υπάκουσαν. Ήταν καιρός.** Μονάδες πεζικού επιτέθηκαν, συγκεντρώνοντας τα πυρά τους στο προεδρικό γραφείο. Πιστοί στους πιστούς, ελεύθεροι σκοπευτές τοποθετήθηκαν στα παράθυρα και στα γειτονικά κτίρια για να σταματήσουν την προέλαση των στασιαστών. Με έναν θόρυβο από ερπύστριες, εμφανίστηκαν τα τανκς. Αρκετά εξουδετερώθηκαν με εκρήξεις μπαζούκας. **Με κοστούμι και γραβάτα, φορώντας στρατιωτικό κράνος και κρατώντας ένα τουφέκι εφόδου που του είχε δώσει ο Κάστρο, ο «σύντροφος πρόεδρος» έκανε την τελευταία του εμφάνιση.**

Η φράση αποδίδεται στον στρατηγό Gustavo Leigh, τον αδίστακτο αρχιστράτηγο της αεροπορίας της Χιλής, ο οποίος στις 11 Σεπτεμβρίου είχε βομβαρδίσει το παλάτι Moneda πριν γίνει μέλος της χούντας υπό την προεδρία του Πινοσέτ: *«Καλύτερα τριάντα χιλιάδες νεκροί σε τρεις μέρες παρά ένα εκατομμύριο σε τρία χρόνια, όπως στην Ισπανία!»*. Καθαρός ουρανός, που βρυχάται. Δύο μαχητικά βομβαρδιστικά Hawker Hunter έκαναν ένα πέρασμα ελέγχου, γύρισαν γρήγορα, πέταξαν πάνω από την έδρα της ανώτατης δικαστικής εξουσίας και έριξαν ρουκέτες. Το προεδρικό μέγαρο καίγεται από τις βόμβες και παντού πέφτουν σφαίρες, στήλες καπνού υψώνονται από το κτίριο.

Στον κυβερνητικό ραδιοφωνικό σταθμό, επίσημος, αξιοπρεπής και με αυτοέλεγχο, ο Αλιέντε απευθύνθηκε για τελευταία φορά στο έθνος: **«Δεν θα εγκαταλείψω τη Λα Μονέδα μέχρι το τέλος της εντολής που μου έδωσε ο λαός, θα υπερασπιστώ αυτή τη χιλιανή επανάσταση και θα υπερασπιστώ την κυβέρνηση γιατί αυτή είναι η εντολή που μου εμπιστεύτηκε ο λαός»**. Πάνω από το κεφάλι, τα αεροπλάνα βρυχήθηκαν, πετώντας χαμηλά. Ο Αλιέντε συνέχισε ατάραχος, με τη βραχνή φωνή του:

«Μπροστά σε αυτά τα γεγονότα, μπορώ να πω στην εργατική τάξη: Δεν θα τα παρατήσω. Συμμετέχοντας σε αυτή την ιστορική φάση, θα πληρώσω με τη ζωή μου την πίστη μου στο λαό. Τους λέω ότι είμαι βέβαιος ότι ο σπόρος που σπέρνουμε στη συνείδηση και την αξιοπρέπεια χιλιάδων Χιλιανών δεν θα βλαστήσει στον σκοταδισμό. Έχουν τη δύναμη, μπορούν να μας υποδουλώσουν, αλλά κανείς δεν μπορεί να συγκρατήσει την κοινωνική πρόοδο με το έγκλημα και τη βία. Η ιστορία είναι δική μας, οι άνθρωποι είναι αυτοί που την γράφουν».

Αυτό ήταν το τέλος. Μασκοφόροι με κασκόλ λόγω των χειροβομβίδων αερίου CS που είχαν ρίξει γύρω από τη Λα Μονέδα, οι στρατιώτες πήραν τις θέσεις τους. Μια διμοιρία σπεύδει στην μπροστινή πόρτα. Σε επιφυλακή, έτοιμοι να πυροβολήσουν, οι άνδρες της μπήκαν στην κεντρική αυλή. Περικυκλωμένοι, εξαντλημένοι μέχρι το κόκαλο, η τελευταία ομάδα πιστών κατεβαίνει τη μεγάλη σκάλα. Οι αξιωματικοί ουρλιάζοντας δίνουν τις διαταγές τους. Οι άμαχοι, **κανένας από τους οποίους δεν έμελλε να επιζήσει**, ξαπλώνουν στο έδαφος περιμένοντας να τους απομακρύνουν. Ένας πυροβολισμός ακούγεται. Στο σαλόνι, ο άνθρωπος που είχε ενσαρκώσει τις ελπίδες της αριστερής πτέρυγας μιας ολόκληρης ηπείρου **αυτοκτονεί αντί να παραδοθεί στους κακοποιούς, που ράντισε με το αίμα του.**

Την επόμενη μέρα, σε ένα έγγραφο που υπογράφει μεταξύ άλλων ο πρόεδρός του, ο γερουσιαστής Patricio Aylwin - ο πρώτος «αξιοσέβαστος» αρχηγός κράτους που εκλέχθηκε μετά τη στρατιωτική δικτατορία - το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα δημοσίευσε μια ανακοίνωση που καλεί σε **«πατριωτική συνεργασία με τη χούντα σε όλους τους τομείς».**

Στις 18 Σεπτεμβρίου, με αφορμή τις τραπεζικές αργίες, οι καμπάνες χτύπησαν πάνω από το Σαντιάγο. Τα τέσσερα μέλη της εν λόγω χούντας, οι στρατηγοί Gustavo Leigh (αεροπορίας), Augusto Pinochet (στρατού ξηράς), José Torribio Merino (ναυτικού) και César Mendoza (καραμπινιέρων), συγκεντρώθηκαν για τη παραδοσιακή λειτουργία Te Deum στη Βασιλική της Εθνικής Καταξίωσης. Οι πρώην πρόεδροι της Δημοκρατίας Gabriel González [12], Jorge Alessandri και Eduardo Frei ήταν εύκολα αναγνωρίσιμοι ανάμεσα στο κομψό εκκλησίασμα, τις κυρίες με τα καπέλα και τους αξιωματικούς με τις επίσημες στολές που, μεταξύ δύο σταυροκοπημάτων και τριών γονυκλισιών, μουρμούριζαν στους διαδρόμους. **Ωστόσο στο στάδιο του Σαντιάγο, το οποίο είχε μετατραπεί σε στρατόπεδο συγκέντρωσης, τους χιλιάδες αγωνιστές της UP τους περίμεναν τα βασανιστήρια και, για πολλούς, ο θάνατος. με χαρακτηριστικά τις ακρότητες και τις βιαιότητες, οι συνέπειες αυτού που θα μείνει στην ιστορία ως το πρωτότυπο του λατινοαμερικάνικου πραξικοπήματος μόλις είχαν αρχίσει [13].**

Επτά ημέρες μετά την 11η Σεπτεμβρίου, η El Mercurio κυκλοφόρησε με έναν οκτασέλιδο τίτλο: **«Η πρώην μαρξιστική κυβέρνηση προετοίμαζε αυτόκλητο πραξικόπημα».** Τρομακτική είδηση! Η κυβέρνηση του Σαλβαδόρ Αλιέντε φέρεται να σχεδίαζε τη μαζική δολοφονία στρατιωτικών της αντιπολίτευσης, πολιτικών ηγετών και δημοσιογράφων, για να μην αναφέρουμε μέλη των οικογενειών τους. Κωδική ονομασία: «Σχέδιο Z». Λάθος, φυσικά. Αλλά κατά τα πρώτα χρόνια της δικτατορίας, όσοι τολμούσαν να διαφωνήσουν με τη βαρβαρότητα του καθεστώτος, έλεγαν πάντα ότι το Σχέδιο Z θα ήταν χειρότερο! Σύμφωνα με τον ιστορικό Jorge Magasich, **«η σημασία του Σχεδίου Z ξεπερνάει το σκηνικό που στήθηκε για να δικαιολογηθεί το πραξικόπημα».** **Αποτελούσε ουσιαστικό μέρος της προετοιμασίας των στρατιωτικών που εξαπολύθηκαν εναντίον του «εσωτερικού εχθρού».** Για να μπορέσουν οι στρατιωτικοί να χτυπήσουν χωρίς έλεος, έπρεπε να αντιληφθούν τους διωκόμενους **όχι ως πολίτες, ενδεχομένως με διαφορετικές ιδέες,**

αλλά ως δολοφόνους που σχεδίαζαν να εξοντώσουν τους ίδιους και τις οικογένειές τους. Με την απανθρωποποίηση του εχθρού, το Σχέδιο Z εμφύσησε στους στρατιώτες το μίσος που χρειάζονταν για να βασανίσουν και να δολοφονήσουν [14]. Πιο νηφάλια, ο Economist ανέλυσε, στο κύριο άρθρο του της 15ης Σεπτεμβρίου 1973: «*Η τεχνοκρατική κυβέρνηση που προφανώς διαμορφώνεται θα προσπαθήσει να ανοικοδομήσει τον κοινωνικό ιστό που κατέστρεψε η κυβέρνηση Αλιέντε. Αυτό θα σημάνει τον προσωρινό θάνατο της δημοκρατίας στη Χιλή, κάτι που θα είναι λυπηρό, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ποιος το έκανε αυτό αναπόφευκτο*».

Μερικές τελευταίες «λεπτομέρειες της ιστορίας»...

Στις 16 Οκτωβρίου 1973, στη Στοκχόλμη, μια χούφτα ανεγκέφαλοι κενόμυαλοι αυγοκέφαλοι που αναζητούσαν μια λαμπρή καινοτομία απένειμαν το Νόμπελ Ειρήνης **στον εγκληματία Henry Kissinger** για το ρόλο του στη διαπραγμάτευση των ειρηνευτικών συμφωνιών που τερμάτισαν τον πόλεμο του Βιετνάμ στο Παρίσι. **Ωστόσο, αυτός ήταν ένας από τους κύριους δράστες εκείνου του πολέμου, με έναν αριθμό νεκρών της τάξης των τεσσάρων εκατομμυρίων, σύμφωνα με τα πιο κοινά αποδεκτά στοιχεία [15].** Όσον αφορά τη Χιλή...

Ο Agustín Edwards, το αφεντικό της El Mercurio, πέθανε ειρηνικά τον Απρίλιο του 2017 σε ηλικία 89 ετών. Αλλά το παράδειγμά του **δεν έχει ξεχαστεί**. Κατά τη διάρκεια των αποσταθεροποιήσεων και των πραξικοπημάτων που θα συγκλονίσουν τη Λατινική Αμερική στις αρχές του 21ου αιώνα (Βενεζουέλα, Ονδούρα, Βολιβία, Βραζιλία, Εκουαδόρ κ.λπ.), τα εθνικά μέσα ενημέρωσης θα παίξουν **τον ίδιο ρόλο που έπαιξε η χιλιανή εφημερίδα στην εποχή της**.

Στη Νικαράγουα, η Υπηρεσία Διεθνούς Ανάπτυξης των Ηνωμένων Πολιτειών (USAID), το Εθνικό Ίδρυμα Δημοκρατίας (NED) -που ιδρύθηκε το 1983 από τον Ronald Reagan για να πάρει τη σκυτάλη από τη CIA στην οργάνωση και τη χρηματοδότηση «φιλικών» κομμάτων της αντιπολίτευσης- το Εθνικό Δημοκρατικό Ινστιτούτο (NDI) και το Διεθνές Ρεπουμπλικανικό Ινστιτούτο (IRI), που εξαρτώνται από το αμερικανικό Κογκρέσο, θα προσφέρουν ένα συγκλονιστικό ποσό των 76,4 εκατομμυρίων δολαρίων σε μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), ιδρύματα, μέσα ενημέρωσης (La Prensa, Confidencial, Vos TV, Radio Corporación, Radio Show, Café con Voz) και ψηφιακές πλατφόρμες (100% Noticias, Artículo 66, Nicaragua Investiga, Nicaragua Actual, BacanalNica, Despacho 505) που εμπλέκονται στην αποσταθεροποίηση των Σαντινίστας και στην προσπάθεια ανατροπής του Ντανιέλ Ορτέγκα το 2018.

Για να καταστρέψουν την Κούβα και τη Βενεζουέλα, οι αμερικανικές κυβερνήσεις (Barack Obama, Donald Trump, Joe Biden) χρησιμοποίησαν την περίφημη φόρμουλα «**κάνε την οικονομία να ουρλιάζει**». Ενώ ο Τραμπ επέβαλε 190 νέες επιπλέον «**κυρώσεις**» στην Αβάνα μέσα σε τέσσερα χρόνια, 927 μονομερή καταναγκαστικά μέτρα γονάτισαν την οικονομία του Καρακάς μεταξύ 2015 και 2023.

Στις 28 Αυγούστου 2023, **έπειτα από μισό αιώνα ατιμωρησίας, το Δεύτερο Τμήμα του Ανώτατου Ποινικού Δικαστηρίου επέβαλε βαριές ποινές σε επτά απόστρατους στρατιωτικούς για τις ευθύνες τους στα εγκλήματα της απαγωγής και της διακεκριμένης ανθρωποκτονίας του δημοφιλούς τραγουδιστή-τραγουδοποιού Víctor Jara, ενός μουσικού εμβλήματος της UP, και του Abraham Quiroga Carvajal, ενός**

υποδειγματικού δικηγόρου και διευθυντή της διοίκησης των φυλακών επί Αλιέντε. Αφού βασανίστηκαν σκληρά, και οι δύο δολοφονήθηκαν βάνουσα.

Λίγες ημέρες νωρίτερα, στις 22 Αυγούστου, το ίδιο Ανώτατο Δικαστήριο είχε ήδη καταδικάσει έξι πρώην μέλη της DINA, της μυστικής αστυνομίας του Pinochet, σε κάθειρξη μεταξύ 10 και 15 ετών για τη δολοφονία, τον Ιούλιο του 1976, του Ισπανού διπλωμάτη Carmelo Soria, πρόσφυγα στη Χιλή εκείνη την εποχή.

Τέλος, στις 30 Αυγούστου, στο πλαίσιο των εορτασμών μνήμης της μοιραίας επετείου, ο πρόεδρος Gabriel Boric ανακοίνωσε τη δρομολόγηση ενός «Εθνικού Σχεδίου για την αναζήτηση της αλήθειας και της δικαιοσύνης» με στόχο τη διαλεύκανση των συνθηκών που περιέβαλαν τις εξαφανίσεις ή/και τους θανάτους των θυμάτων της δικτατορίας.

Εκτός απροόπτου, δεν θα ακούσουμε για τελευταία φορά για τα κακουργήματα της εποχής Πινοσέτ. **Όσο για τον Σαλβαδόρ Αλιέντε, τον «σύντροφο πρόεδρο», παραμένει για πάντα σημείο αναφοράς για όλους τους αντιιμπεριαλιστές επαναστάτες και τις κυβερνήσεις της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής.**

Παραπομπές:

[1] Jean Toulat, *Espérance en Amérique du Sud*, Desclée de Brouwer, Παρίσι, 1968.

[2] Σύμφωνα με τις έρευνες της Ειδικής Επιτροπής της Γερουσίας των ΗΠΑ για τις δραστηριότητες των μυστικών υπηρεσιών, υπό την προεδρία του γερουσιαστή Frank Church, οι οποίες αποκαλύφθηκαν το 1975.

[3] Κομμουνιστές, Σοσιαλιστές, Ριζοσπάστες, Κίνημα Λαϊκής Δράσης (MAPU), Σοσιαλδημοκράτες και Ανεξάρτητη Λαϊκή Δράση.

[4] Εκείνη την εποχή, τα αποθέματα της Χιλής ήταν τα μεγαλύτερα στον κόσμο, με 82 εκατομμύρια τόνους λεπτού χαλκού.

[5] Το 1967, η ITT εισέπραξε 27 εκατομμύρια δολάρια από την κυβέρνηση των ΗΠΑ για ζημίες που υπέστησαν τα εργοστάσιά της που λειτουργούσαν στη Γερμανία κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, συμπεριλαμβανομένων 5 εκατομμυρίων δολαρίων για ζημίες που προκλήθηκαν στα εργοστάσια της FockeWulf, με το αιτιολογικό ότι ήταν «αμερικανική ιδιοκτησία που καταστράφηκε εν μέρει από συμμαχικά βομβαρδιστικά».

[6] Σχετικά με τις συναντήσεις αυτές και τον ρόλο του Augustin Edwards, το πρόσφατο βιβλίο του Peter Kornbluh *Pinochet desclasificado. Los archivos secretos de Estados Unidos sobre Chile*, Editorial Catalonia, Santiago de Chile, 2023.

[7] Ανέλαβε τη θέση αυτή στις 22 Σεπτεμβρίου 1973.

[8] Εμπανάδα: ένα είδος γογγύλης, γεμιστή με χίλιους και έναν τρόπους (κρέας, κοτόπουλο, τυρί κ.λπ.).

[9] Κωμόπολη κοντά στην Ουάσινγκτον, το Λάνγκλεϊ είναι η έδρα της CIA.

[10] Εξόριστος στο Μπουένος Άιρες, ο Prats σκοτώθηκε εκεί μαζί με τη σύζυγό του στις 29 Σεπτεμβρίου 1974 σε έκρηξη αυτοκινήτου που προκλήθηκε από βόμβα που είχε τοποθετηθεί από πράκτορα των μυστικών υπηρεσιών της Χιλής - της Εθνικής Διεύθυνσης Πληροφοριών (DINA).

[11] «Αλιέντε, φίλε, ο λαός είναι μαζί σου».

[12] Πρώην ηγέτης του Ριζοσπαστικού Κόμματος, το οποίο αποτελούσε συνιστώσα της Λαϊκής Ενότητας.

[13] Στο τέλος της δικτατορίας, ο απολογισμός υπολογίστηκε σε 3.225 νεκρούς και εξαφανισμένους, 37.000 περιπτώσεις βασανιστηρίων και παράνομης κράτησης και περίπου 250.000 εξόριστους.

[14] Jorge Magasich, «Ce plan Z qui a éprouvante le Chili», Le Monde diplomatique, Δεκέμβριος 2009.

[15] Εκτός από τους νεκρούς Βιετναμέζους, 58.217 Αμερικανοί στρατιώτες σκοτώθηκαν και 303.635 τραυματίστηκαν. Ο Duc Tho, ο οποίος προήδρευε της βιετναμέζικης αντιπροσωπείας στη Διάσκεψη Ειρήνης του Παρισιού, είχε την ευθιξία να αρνηθεί το βραβείο Νόμπελ.